

2011. SZEPTEMBER 3. SZOMBAT

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 7,21–34

DR. PAP FERENC

Engedelmességet követel az Úr, nem áldozatot

7,21Ezt mondja a Seregek Ura, Izráel Istene: Égőáldozataitokat rakjátok véresáldozataitok mellé, és egyétek meg a húst! 7,22Mert nem az égő- és véresáldozatokról beszéltem őseitekkel, és nem azokról adtam parancsolatot nekim, amikor kihoztam őket Egyiptomból, 7,23hanem ezt parancsoltam nekik: Hallgassatok az én szavamra, akkor én Istenetek leszek, ti pedig az én népem lesztek. Mindig azon az úton járjatok, amelyet én mutatok nektek, hogy jó dolgokat legyen! 7,24De nem hallgattak és nem figyeltek rám, hanem megátalkodott gonosz szívük tanácsát követték, hátukat fordították felém, és nem arcukat. 7,25Attól fogva, hogy kijöttek őseitek Egyiptomból, állandóan küldtem hozzátok szolgálóimat, a prófétákat, idejében küldtem. 7,26De nem hallgattak és nem figyeltek rám, hanem megmakacsolták magukat, és gonoszabbak lettek, mint őseik. 7,27Amikor elmondod nekik mindezt, nem fognak hallgatni rád, és bár szólsz nekik, nem fognak válaszolni. 7,28Azért ezt mondd nekik: Ez az a nép, amely nem hallgatott Istenének, az Úrnak szavára, és nem fogadta el a figyelmeztetést! Odavan az igazság, kiveszett szájukból.

Bálványimádás és gyermekáldozat

7,29Nyírd le hajkoronád, és dobd el, kezdj gyászénekebe a hegytetőkön, mert megvetette, eltaszította az Úr a nemzedéket, amelyre megharagudott! 7,30Mert olyat követtek el a júdaiak, amit rossznak látok - így szól az Úr. Förtelmes bálványaikat abban a házban állították föl, amelyet nevemről neveztek el, és tisztátalanná tették azt. 7,31Fölépítették a Tófet áldozóhalmait a Ben-Hinnóm völgyében, tűzben égették el fiaikat és leányaikat, pedig ezt nem parancsoltam, sőt eszembe sem jutott. 7,32Azért eljön az az idő - így szól az Úr -, amikor nem beszélnek többé a Tófetről és Ben-Hinnóm völgyéről, hanem az öldöklés völgyéről, mert a Tófetben fognak temetkezni más hely híján. 7,33E nép halottai az ég madarainak és a föld állatainak martalékává lesznek, és senki sem riasztja el őket. 7,34Véget vetek Júda városaiban és Jeruzsálem utcáin a hangos, vidám örvendezésnek, a völgyény és a menyasszony örömeinek, mert rommá lesz az ország.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A Jer 7,21–28-ban folytatódik a korábban megkezdett prófétai beszéd, ill. az Úristen Jeremiás által a nép felfogásának és gyakorlatának ellentmondásait részletezi. A szövetséget hűtlenségével megrontó nép az istentisztelet, a liturgia végzéséről úgy gondolkodik, hogy a kultusz és az áldozatok által ugyanúgy lehet Istent „manipulálni”, mint ahogyan a *do ut des* elve alapján erről más népek vélekedtek. Az

istentisztelet manipulatív eszközzé lett ebben a korban, az többé nem *liturgia*, hanem *teurgia*. A prófétai gondolkodás számára újból nem a kultusz önmagában elvetendő, hanem inkább a kultuszt végző nép alapvető és elsődleges szándéka és indulata, elkötelezettsége a legfőbb kérdés. Isten elutasítja az ilyen „lekenyerező” szándékkal végzett égő- és véresáldozatokat, nem kér az áldozati lakomából, amely egy része Istent és a kultuszhelyet illette meg. *Egye meg* a nép a húst, *Ő* nem kér belőle! Mivel az istentisztelet, az áldozatok elfogadása egyúttal a nép gondolkodásának és tetteinek legitimációja is lenne.

A beszéd következő verse az eredet idejébe viszi vissza a hallgatókat és az olvasót: az Egyiptomból való szabadulás és a pusztai vándorlás kezdetéhez. Figyeljük meg: itt gyökerezik minden, ami Izráelt Izráellé tette és teszi (szövetség, törvény, parancsolatok, ünnepek stb.). Az eredet és a kiindulópont az, hogy Isten ott hűségét és szeretetét mutatta meg, akkor még nem volt szó semmi másról. Ez az alap, ez az origó. Isten engedelmességet kívánt népétől, amit ez a nép nem teljesített. Tehet bármikor bármit, ha éppen a lényeg hiányzik. Szakaszunk kulcsszava minden bizonnyal a már korábban is hangsúlyos *hallani, hallgatni*

(שמע), ugyanis a szövetségi hűség a meghallással kezdődik, ahogyan a hitvallás is mondja: „Halld, Izráel...” (5Móz 6,4). A hallgatni tudás, a meghallgatás lelkülete előfeltétel, kifejezi a cselekvésre való szándékot és a készséget (a nép ellenkező szándékát fogalmazza meg a Jer 18,12). A „De nem hallgattak és nem figyeltek rám...” fordulat kétszer (7,24.26), valamint a *לֹא שָׁמְעוּ* összességében háromszor (7,24.26.28), a *לֹא שָׁמְעוּ* alak pedig egyszer (7,27) fordul elő e néhány versben. Keserű ez a ténymegállapítás, pedig Istennek gondja volt arra, hogy szolgáit, a prófétákat a megfelelő időben elküldje (vö. pl. 2Kír 17,13; Mt 23,34; Lk 11,49). A *גּוֹנוֹסָא שְׂרָוּ* csak gonosz dolgokat tehet, ráadásul nyakukat is megkeményítették, hátukat fordították az ÚR felé (Jer 32,33).

Isten gyászolásra szólítja fel Jeremiást, akinek *gyászéneke*be kell kezdenie (7,29–34). A próféta lenyírt hajának eldobása Izráel elvettetését (*נִחַס*) ábrázolja ki (Jer 7,29), hiszen maga Izráel vetette meg ÚR az tanítását, útmutatását, törvényét – ahogyan ez a szó a könyv eddigi fejezeteiben többször, többféle kontextusban már előfordult (Jer 2,37; 4,30; 6,19.30). A bálványok felállításával, az Isten előtt utálatos emberáldozati oltárral (3Móz 18,21; 2Kír 23,10; Jer 19,5–8) tisztátalanná tették az egész országot (Jer 32,34–35) – teológiaiilag önmaguk tették lehetetlenné, alkalmatlanná saját földjüket a további ott lakásra. A nagy „jövőkép” a halál és a temetési mód lesz: utolsó tiszteletadás, méltó temetés nélkül szétszórva, szerteszét fekszenek a hullák és a maradványok (vö. Ez 37 – a fogság rezignáltságának ábrázolása), sőt a sírablók még a korábban eltemetettek csontjait – rangtól függetlenül – is kiszórják (Jer 8,1–3). Vége lesz mindennek!

Textus: Jeremiás 7,21–28

Kálvin az *Institutio* elején, mintegy műve bevezetésekképpen Isten ismeretének és saját magunk ismeretének összefüggéséről tanít. Istent annyiban ismerhetjük, amennyiben Ő, a rejtőzködő Isten (Ézs 45,15) önmagát ismereni engedi – *küismerni* természetesen nem tudjuk soha. Helyes önismere-thez Isten ismeretere is szükség van, ez az, amiben felolvasott szakaszunk szerint Jeremiás kortársai hiányt szenvedtek. Isten önmagáról be-

szél, újból és sokadjára bemutatkozik népének. Ma felolvasott igénk alapján kérdezzük meg, hogy: *Mit tudunk meg Istenről?*

1. Ő hűséges Isten

Nem úgy, mint népe, aki annyi minden ajándékot kapott a mindennapitól a különös, mégsem hálás és engedelmes. Isten saját népe életét, gyakorlatát és felfogását vizsgálva rámutat, hogy Ő hozta ki az ősoke-t Egyiptomból, Ő beszélt velük a pusztában, Ő, aki a „*vagyok, aki vagyok*” (2Móz 3,14). Hátat fordítottak, megkeményítették magukat, mivel hűségéből cselekedett. „*Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert ő magát meg nem tagadhatja*” (2Tim 2,13). Hűséges Istenünk van, aki töretlenül, hosszútávúréssel kíséri és hordozza életünket, létezésünket.

2. Ő következetes Isten

Talán furcsának tűnik első hallásra Isten következetességéről, konzekvenciájáról beszélni. Azt olvastuk azonban igénkben, hogy Ő állandóan küldte szolgáit, a prófétáit népéhez utat mutató, tanító beszédével. Istené a leplezetlen, teljes igazság, Ő és tanítása, parancsolata, hozzáállása nem változik sem népéhez, sem a bűnhöz, sem az elpártoláshoz képest. Konzekvenciájába kegyelmessége is beletartozik, ugyanis nem nyilatkozik következetlenül, nem dicséri a bűnöst bűnéért, népét engedetlenségéért. Az ember bizony a sok változó dolog között üdítőnek találja a következetességet az élet dolgaiban, és ugyanilyen megnyugtató Isten következetessége, hogy Ő nem egy fúria vagy más „bohókás” vallási vagy népmesei lény, aki elé odaállva nem lehet tudni, hogy az akarata, a szava, a reakciója esetlegesen most mennyiben más, mint korábban. Ő mindörökké ugyanaz, Fiáról ugyanezt valljuk: tegnap, ma és örökké (Zsid 13,8)!

3. Ő gondoskodó Isten

Ahogy Isten, ugyanúgy tulajdonságait sem lehet feldarabolni és egymástól függetlenül kezelni. Az igénkben megértett korábbi tulajdonságok, jellemvonások e mostanival együtt szorosan összetartoznak és összefüggnek. De mégis hadd hangsúlyozzuk Isten történelmi időben megnyilvánuló gondoskodását, ahogy Ő hűségéből és szeretetéből népét körbezárta, amely fájdalommal és keménynyakúsággal bántotta és atyai szívét mardosta. Így vesz bennünket is körül gondoskodásának megannyi csodálatos jelével és tetteivel. Isten nem csupán beszélt az ősokekkel a pusztában vagy számos rendkívül nyomorúságos időszakban, hanem egyúttal nem hagyta őket éhen és szomjan veszni, vezette őket, hogy el ne tévedjenek, el ne vesszenek. Esőt, áldást, napot, hideget, meleget adott, mindennapi erőt, de gondoskodása az is, hogy majd az idegen földre kerülve megmaradjanak és újból hazatérjenek. Ez a mi tapasztalatunk is, ezért vagyunk nagyon hálásak!